Speech ter gelegenheid van Seminar "Eigen Kracht / Forsa Propio" 3 september 2015

Integrale aanpak vanuit een heldere visie

Dit seminar gaat over "Eigen Kracht". Welke associaties roept Eigen Kracht eigenlijk op? Is het een levensfilosofie, een gemeenschapsvisie, een mensbenadering, een hulpverleningsmethodiek ? Bij velen rijst de vraag van: *alweer* iets nieuws ???

Dit seminar zal ons, de vandaag hier aanwezige sectoren, leiden in het exploreren van de inmiddels wereldwijd bekende "Eigen Kracht".

Gezien de opkomst vandaag ben ik ervan overtuigd dat wij samen een volgende stap gaan zetten in het werken aan het welzijn van Bonaire en haar burgers.

In onze lokale wereld van hulpverlening en welzijn is Eigen Kracht in het afgelopen decennium vaak genoemd. O.a. tijdens conferenties, in plannen en bij uitvoering van projecten, dus geheel onbekend is het niet. Er zijn vele interpretaties van Eigen kracht.....Maar hebben wij allen hetzelfde voor ogen of lopen er diverse interpretaties door elkaar? Op het eerste gezicht klinkt het als een vanzelfsprekendheid, namelijk het stimuleren van de zelfstandigheid van de persoon, de cliënt.

Zo leeft hier op Bonaire de interpretatie dat '*deep-down'* eigenlijk iedereen al aan Eigen Kracht doet. "Hier, bedoelt iedereen het wel goed ". Bijvoorbeeld geen enkele hulpverlener zal ontkennen de zelfstandigheid van de cliënt niet te stimuleren. Wij noemen dat 'empowerment'. En de meeste moeders willen wel dat het kind op eigen benen leert staan. Hulpverleners hebben er het beste voor met de cliënt en willen diens zelfstandigheid toch bevorderen? En wordt van onze samenleving niet gezegd dat zij zich er op moet richten kinderen op eigen benen te leren staan en hun eigen identiteit tot ontplooiing te laten komen? Degenen die ouder of opvoeder zijn weten heel goed hoe makkelijk dit gezegd is. De werkelijkheid is verre van simpel. Zo ook de reikwijdte van Eigen Kracht.

Wanneer wij, zoals vandaag de bedoeling is, ons verder verdiepen in Eigen Kracht, zullen we geconfronteerd worden met de realiteit van onze Bonaireaanse gemeenschap. Het is onvoorstelbaar dat wij daarbij niet gedwongen worden stil te staan bij onze geschiedenis en onze toekomstbeelden. Welke ideeën, idealen en structuren zijn in de loop van tijd daarop gebaseerd ? Wat zijn onze ervaringen en wat zijn de resultaten ? Waar willen wij naar toe en hoe gaan wij verder ?

Als wij even terugblikken op de ontwikkeling van de maatschappelijke zorg als taak van de overheid sedert de jaren 50 en 60, was er aanvankelijk zeer beperkte overheidsbemoeienis. In de 70 er jaren waren het de arts, de wijkverpleegster en de pastoor die aanvankelijk samen met de betreffende burger het gezicht van de zorg op maat bepaalden.

Tientallen jaren later is er sprake van een brede structuur van steeds meer geprofessionaliseerde en gespecialiseerde voorzieningen. Dit speelt zich af in een krachtenveld waarin aanbodgerichtheid en vraaggestuurde benaderingen de boog gespannen houden. Verbetering van dienstverlening, kwaliteitseisen en –normen, productiecijfers zijn allemaal concepten die een druk uitoefenen op de resultaatgerichtheid van instanties. Resultaten die uitgedrukt moeten worden in aantallen, cijfers, in bedragen en kosten. Een vooruitzicht waarbij kosten op den duur ondraaglijk worden en daartegenover ongelukkige burgers die verder van voorzieningen dreigen te geraken zonder zelf iets aan hun uitzichtloze situatie te kunnen doen.

De directie Samenleving en Zorg van het openbaar lichaam Bonaire bestaat nu iets meer dan 3 jaar. Direct daaraan voorafgaand hebben de vroegere diensten en afdelingen van het sociale domein (educatie, welzijn, gezondheidszorg, maatschappelijke zorg en arbeid) zich gedurende bijna anderhalf jaar bezonnen en voorbereid op een nieuwe organisatiestructuur, met als basis een geïntegreerde visie.

Conform onze inrichtingsplan luidt deze visie als volgt.

E forsa di Boneiru/de kracht van de Boneriaanse Samenleving.

De Bonaireaanse samenleving heeft veel kracht. Die eigen kracht verdient gewaardeerd en herkend te worden. Een structuur van basisvoorzieningen hoort daarbij, waarbij de burger zich actief uitgenodigd moet voelen om zelf verantwoordelijkheid te nemen. Vertaald naar een missie staat de directie voor een sterke, gezonde samenleving en vult daar waar nodig aan met ondersteuning en compensatie. Zonder de verantwoordelijkheid van de burger weg te nemen, worden hierbij bescherming, preventie en bestrijding breed en integraal ingezet.

Op welke wijze tracht de directie hieraan invulling te geven ? Ik beperk mij op een specifiek onderdeel waarbij de verschillende componenten van de visie en missie samen komen. Sedert 2012 richt de directie Samenleving en Zorg bijzondere focus op structurele, duurzame oplossingen middels de Integrale Wijkaanpak, en het terugdringen van armoede en sociaal-economische achterstanden. De integrale wijkaanpak; een projectmatige aanpak voor het wegwerken van en voorkomen van meervoudige deze problematiek en het creëren van perspectief onder de meest kwetsbare groeperingen is in volle gang.

(Wij kunnen een voorbeeld van huurschuldsanering beschrijven waarbij de maatschappelijk werkers de cliënt aansporen om zelf bezig te gaan met kennissen en familieleden op naar oplossingen te zoeken ter voorkomong van bijvoorbeeld een huisuitzetting).

In een samenleving waar de dag van vandaag een zorgelijke sociale problematiek heerst, dienen de lokale en de rijksoverheid samen met het maatschappelijk veld gebruik te maken van alle mogelijkheden om te blijven reflecteren op de relatie met de burger. Het doel is dat individuen en familieverbanden een zo groot mogelijke mate van regie behouden over hun eigen leven en in zelfstandigheid blijven groeien.

Eigen Kracht als benadering geeft ons elk vanuit onze sector of werkterrein de mogelijkheid onszelf een spiegel voor te houden.

Immers, we zouden ons af kunnen vragen of de bezorgdheid voor de sociale problematiek er de oorzaak van kan zijn dat in bepaalde gevallen –misschien zelfs onbewust- de regie uit handen van burgers, gezinnen, families en zelfs

organisaties wordt genomen. Of dat de eigen verantwoordelijkheid door die betrokkenen ook niet genomen wordt. Wordt het licht niet gauw geworpen op de zwaktes en de bedreigingen, bijvoorbeeld als het om zogenaamde multi-problem gezinnen gaat, waardoor sterktes en kansen meer op de achtergrond raken ?

Dit seminar is bedoeld om te informeren over Eigen Kracht. Over de filosofie zijn we het wel met elkaar eens. Maar hoe kunnen wij deze wereldwijde benadering hier op Bonaire technisch en per sector te implementeren?

Ook de zo vaak in multidisciplinaire benadering gehanteerde formule: één gezin, één plan, één regisseur kan mogelijk aan een kritische beschouwing worden onderworpen en losgemaakt worden van de automatische veronderstelling dat de regisseursrol zoals wij die kennen; slechts één enkele invulling kent.

De Eigen Kracht benadering kan beweging teweegbrengen in het creëren van perspectief, daar waar hulpaanbod, interventies en maatregelen een statisch karakter vertonen en duurzame borging van eigen verantwoordelijkheid van de burger in de weg staan.

Als de sectoren in dit seminar instemmen met deze wending in de besluitvorming, juicht de Directie Samenleving en Zorg kwaliteitsgaranties toe. Dat wil zeggen niet alleen bij eenvoudige problematiek, maar zeker ook bij moeilijke problematiek. Immers deze wending van de besluitvorming is om diverse redenen noodzakelijk.

- We moeten de veelal extreme afhankelijkheid bij cliënten van de instanties doorbreken. Hoe eerder, hoe beter. Het Eigen Kracht-denken toont dat deze afhankelijkheid mede veroorzaakt door het eigen professioneel systeem van besluitvorming.
- Zoals vele landen wordt ook Bonaire geconfronteerd met een crisis als welzijnsstaat. Binnen het koninkrijk raakt enerzijds het geld op, en anderzijds zijn burgers ongelukkig over de vervreemding die zij in besluitvorming van instanties ondervinden.
- Gezinnen en families moeten meer verantwoordelijkheid nemen voor eigen verbeterplannen, maar om deze te nemen, zouden zij deze ook feitelijk moeten kunnen krijgen.

Van elke specifieke sector die op dit seminar deze beslismethodiek technisch inricht vraagt de Directie Samenleving en Zorg extra inspanning.

Directie Samenleving en Zorg staat open voor een positieve en eenduidige visie op deze aanpak. Het gaat om niet alleen om een bewuste samen te nemen stap in deze innovatie en hieraan bij te dragen.het gaat om meer dan dat. Het is een proces van meedenken, samenwerken, elkaar ondersteunen, op een andere manier resultaten behalen voor onze Boneriaanse gezinnen/burgers. Het gaat over het besef dat burgers het leven in eigen handen moeten nemen, het gaat over het omdraaien van het proces. om burgers zelf de regie te geven over hun eigen leven. Daar gaat het om. Het gaat om de zelfredzaamheid van de boneriaanse burger. Daar staan wij voor bij de directie samenleving en zorg.

Silvana Janga – Serfilia, afdelingshoofd Maatschappelijke Ondersteuning en Arbeid, directie Samenleving en Zorg